

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ГУМАНІТАРНИХ ПРОЄКТІВ В УКРАЇНІ

Чавченко Костянтин Борисович
аспірант
Кафедра соціальних технологій
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, Україна

Сучасна соціогуманітарна криза в Україні, спровокована довготривалими воєнними діями, кардинально змінила архітектуру вітчизняного інституційного середовища. Експоненційне зростання чисельності внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, осіб із набутою інвалідністю та інших категорій населення, що потребують невідкладної підтримки, зумовило активну інтеграцію міжнародних благодійних та неурядових організацій у систему надання соціальних і медико-соціальних послуг. Діяльність таких транснаціональних гуманітарних акторів, як UNICEF, UNHCR, IOM чи IRC, привносить в український професійний простір не лише додаткові матеріально-технічні ресурси, а й специфічні, вибудовані на базі світового досвіду стандарти організації праці, операційні скрипти взаємодії та, насамперед, усталені етичні моделі, орієнтовані на безумовне забезпечення прав людини [4].

Проте, як обґрунтовано у базовому дослідженні К. Чавченка, процес імплементації міжнародних професійних засад та етичних орієнтирів не може відбуватися шляхом механічного чи буквального перенесення готових моделей і алгоритмів у поточну вітчизняну практику [1]. Специфіка сучасного соціокультурного та оборонно-політичного контексту України вимагає дбайливої, багаторівневої адаптації гуманітарних практик до локальних реалій. Ключова детермінанта латентної напруги у цій сфері полягає у суттєвій розбіжності між парадигмальними підходами до оцінювання соціономічної діяльності.

Західні гуманітарні інституції традиційно спираються на клієнтоорієнтований підхід, який максимізує автономію особи, конфіденційність її даних та гнучкість надання допомоги залежно від індивідуальних потреб [2]. Натомість базова українська система тривалий час функціонувала в межах нормативно-бюрократичного (адміністративного) підходу, де домінують жорсткі кількісні показники, стандартизована звітність та формалізація процедур [3]. В умовах воєнного стану цей конфлікт загострюється: прагнення державних структур жорстко контролювати й моніторити розподіл обмежених ресурсів

часто вступає у суперечність із потребою забезпечення етичної складової та психоемоційної стабілізації постраждалих громадян [1].

Системне вирішення зазначеної суперечності вимагає не просто усунення адміністративних бар'єрів, а формування принципово нової етичної культури галузі [2]. На основі аналізу практичного досвіду співпраці доцільно виділити чотири взаємопов'язані рівні інституціоналізації оновлених стандартів, які представлено у таблиці 1.

Таблиця 1. Рівні та інструменти інституціоналізації етичних стандартів у соціальній сфері

Рівень імплементації	Ключові інструменти та механізми	Очікуваний соціальний ефект
Локальний (організаційний)	Розробка етичних кодексів департаментів, внутрішніх регламентів захисту персональних даних клієнтів [1].	Мінімізація ризиків конфлікту інтересів та етичних дилем у польових проєктах.
Професійно-рефлексивний	Впровадження обов'язкової супервізії, міжвізійних груп та етичних рефлексій для фахівців [2].	Попередження професійного вигорання та втоми від співчуття у кризових працівників.
Освітньо-академічний	Оновлення навчальних планів ЗВО, інтеграція спеціалізованих модулів з міжнародного гуманітарного права [3].	Підготовка компетентного пулу молодих фахівців, адаптованих до кроссекторальної взаємодії.
Критеріально-оціночний	Інтеграція якісних етичних критеріїв до загальної системи оцінки якості надаваних соціальних послуг [1, 4].	Трансформація системи від суто кількісного обліку до оцінки глибинних якісних змін у житті людини.

Особливого значення набуває розвиток інституту супервізії як рефлексивного містка між теорією та практикою [2]. Саме супервізійний супровід дозволяє локальним командам інтегрувати імпортовані етичні моделі у вітчизняне нормативне поле, убезпечуючи працівників від повторної травматизації та водночас адаптуючи глобальні гуманістичні стандарти до специфічних запитів конкретних територіальних громад [1, 4].

Таким чином, якісна трансформація соціономічної сфери в Україні в умовах війни базується на відмові від сліпого копіювання запозичених інструкцій на користь глибокої структурно-ціннісної конвергенції [1]. Поєднання кращих вітчизняних традицій організації допомоги із пластичними, людиноцентрованими моделями міжнародних організацій дозволить створити стійку екосистему соціального захисту, спроможну ефективно реагувати на глобальні кризові виклики сьогодення [4].

Список використаних джерел

1. Чавченко К. Етика та стандарти соціальної роботи в проєктах міжнародних організацій: постановка проблеми // Ввічливість. Humanitas. 2025. Вип. 2. С. 232–244. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.30>

2. Семигіна Т. Сприяючи змінам: дослідження в соціальній роботі. Таллінн: Teadmus, 2025. 436 с.
3. Давиденко Г. Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація: монографія. Вінниця: Твори, 2023. 240 с.
4. Romaniuk J. R., Farkas K. J. The transformation of social work in Ukraine before and during the war // Society Register. 2024. Vol. 8, Issue 1. P. 105–117. DOI: <https://doi.org/10.21697/sr.2024.8.1.04>